

Rob Schouten. *Lusthof*. De Arbeiderspers

Wat verwacht de lezer in een roman waarvan de hoofdpersoon een jonge kunsthistoricus is die werkt aan een proefschrift over paradijsuitdrijvingen? Juist, dat die hoofdpersoon op zeker moment zelf in een soort paradijs terecht komt en daaruit weer wordt verdreven. In zijn eerste roman *Lusthof* stelt dichter en criticus Rob Schouten wat dit betreft niet teleur. Zijn Han Termeer vindt het 'paradijs' in de wel lustige armen van de iets oudere Mare Admiraal. En wanneer hun affaire uitkomt (Mare's echtgenoot Chiem ontdekt de echtelijke ontrouw, Han's vriendin Anna is daarna ook snel op de hoogte), betekent dat binnen de kortste keren het einde van deze paradijselijke episode.

Een beetje teleur stelt de roman natuurlijk wel, doordat het allemaal zo voorspelbaar uitpakt. De verwachtingsvolle lezer had liever een verrassender intrige gezien. Van het verhaal moeten we het niet hebben in deze roman. Waarvan dan wel?

Misschien van de andere 'paradijzen' die erin voorkomen? Ik tel er, naast de affaire met Mare, twee: de 'benauwde, veilige christelijke wereld' van zijn ouders, waaraan Han zich door middel van enkele fikse scheuten *Aufklärung* heeft ontworsteld, en de relatie met lerares Anna, waarover de luie, zich aan Oblomov spiegelende Han op zeker moment peinst: 'Misschien was dit het paradijs, je vriendin voor de etterbakjes en jij thuis op de bank met de afstandsbediening'. Ook aan dit paradijs, nauwelijks minder 'veilig' en 'benauwd' dan de christelijke wereld van zijn ouders, weet hij zich te ontworstelen, zij het niet geheel op eigen kracht.

Want Han wordt geholpen door Mare, die hem verleidt en overrompelt door hem haar sappige borsten ('Cup D') aan te bieden. Waarna een onstuimige verhouding begint, vol 'herdersuurtjes' in bos, park en duin, aangezien 'buiten-echtelijk' voor Mare 'echt buiten' blijkt te betekenen. Han 'bloede helemaal op (...) Alsof hij ten hemel was gegaan', lezen we naar aanleiding van een van die erotische ontmoetingen. Van de ene dag op de andere is deze oerhollandse Oblomov in een paradijselijke 'lusthof' gearachuteerd.

Alleen de lokaties kunnen Han maar matig bekoren: 'overal steekt wel een takje uit of sjouwt een kolonie mieren'. Het is soms echt behelpen, en het gebrek aan 'allure' dat hij zowel zijn eigen ouderlijk milieu als Anna's familie verwijt, bedreigt weldra ook zijn escapade met Mare. Het gehannes in de open lucht, Mare die om Han's 'Schwanz' smeekt, de bizarre nacht met Mare's bisexuele echtgenoot Chiem als *Dritte im Bunde*, nadat het overspel is uitgekomen - onwillekeurig krijgt het erotisch paradijsje een ietwat ranzige bijsmaak, ondanks het genot van het 'eenvoudig begeren' dat aanvankelijk alle aandacht in beslag neemt.

Paradijzen zijn er om uit verdreven te worden: sinds Adam en Eva een waarheid als een koe. Rob Schouten probeert er een aparte draai aan te geven, door de nadruk te leggen op het eigen aandeel van de verdrevene. 'Het was niet eens zo erg om het paradijs uitgezet te worden, integendeel, het voelde als een soort opluchting', denkt Han na afloop, 'De waarheid was dat niemand je het paradijs uitjoeg maar dat je er zelf op den duur uit vertrok omdat het begon te vervelen, je kwam met de schrik vrij en ging verder met kunstgeschiedenis studeren'.

Ook deze visie getuigt eerlijk gezegd niet van veel allure. Maar misschien hoeft dat niet te verbazen, als we zien dat Han zich van meet af aan presenteert als iemand wiens `ziel' niet deugt, iemand zonder `authenticiteit'. Hij leeft meer in zijn gedachten dan in zijn daden, met als gevolg dat alles wat hem overkomt hem maar ten dele raakt. Nadat zijn affaire met Mare aan het licht is gekomen, blijkt dit overigens een handige methode om schuld- en andere lastige gevoelens van zich af te zetten, zoals zijn bedrogen vriendin Anna haarscherp in de gaten heeft.

Wat Han verhindert om een man van allure te worden, ontpopt zich echter als een zegen voor de roman. Want bijna de helft van de tekst bestaat uit het dwangmatige gepeins waarmee Han tussen zichzelf en de wereld een schier onneembare barrière opwerpt. Onophoudelijk kletst hij in gedachte door zijn eigen verhaal heen. En het is dat welhaast autistische gemurmel onder het schedeldak, waarvoor *Lusthof* toch net iets meer wordt dan een realistisch en herkenbaar, maar in wezen banaal relaas van lust en overspel.

Natuurlijk zou je dit verbale zelfbewustzijn (dat elke overgave en spontaniteit in de weg zit) kunnen opvatten als een gevolg van de erfzonde, de roman lijkt daar min of meer om te vragen, maar voor het plezier dat eraan te beleven valt maakt het geen verschil. Dat plezier zit niet in literaire gelaagdheid, laat staan in ernstige dramatiek, het zit in de droge humor, de soms ongegeneerde meligheid en de vaak rake formuleringen van Han's onbedwingbare *stream of consciousness*, waarin dezelfde lachende, monkelende toon domineert als in de beschrijvingen van de anonieme verteller.

Wat we lezen kan moeilijk spectaculair worden genoemd, maar grinniken moet ik wel om zinnen als: `Huissleutels vergat hij, zichzelf nooit' of (wanneer de omstandigheden het Han en Mare onmogelijk maken om zich uit te kleden) `ze zouden het doen alsof ze elkaar vanuit twee luikjes voedsel toeschoven'. Of om het verkeersbord `uitsluitend bestemmingsverkeer' dat in Han's eenzijdig denktraam vanzelfsprekend in `uitsluitend geslachtsverkeer' verandert.

Een nadeel is wel dat Schouten soms wat al te opzichtig leent van Gerard Reve, de grootmeester van het literaire `ouwehoeren'. Wanneer er staat, nadat Anna's kleinburgerlijke vader tijdens een verplichte zondagse visite naar Han's auto heeft geïnformeerd: `Boeiende gespreksopening door begaafde sprekers, dacht hij', dan lijkt dat regelrecht afkomstig uit *De avonden*. Maar misschien mag je zoiets ook opvatten als een hommage. Een hommage die meteen de verhoudingen bepaalt, want met zijn ondeugdelijke ziel en zijn overbewuste inauthenticiteit kan het haast niet anders, of deze Han Termeer is een nieuw authentiek achterneefje van Frits van Egters.

(*NRC Handelsblad*, 3-1-2003)